

28.

20075

16.

О. Агієнко.

№ 63

Революція духа.

(з приводу реформи церкви).

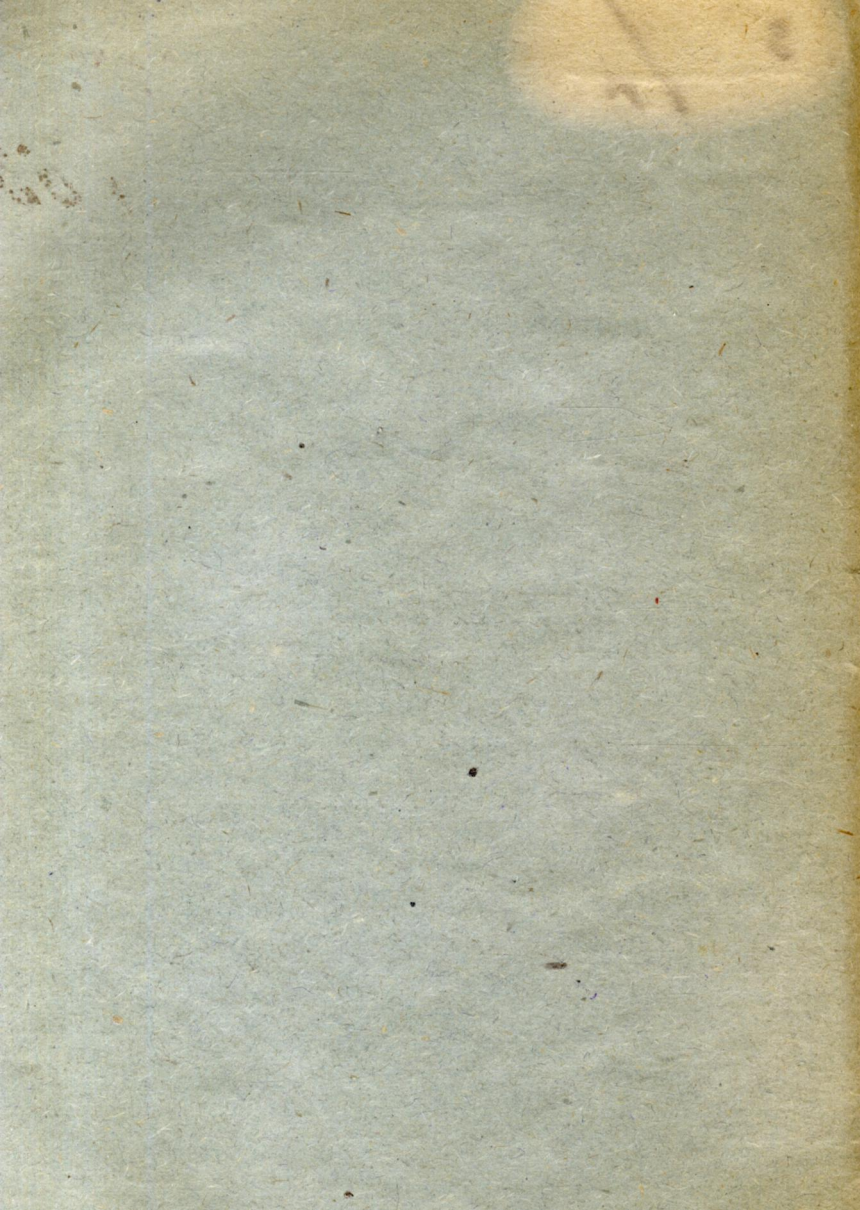
25



№ 6.

25 к.

Видавництво „ШЛЯХ“



06/10

50075

~~160~~

О. АГІЄНКО.

Революція духа

Львів. Библиотека
АН. УРСР

(з приводу реформи церкви).



~~20687~~



Видавництво „ШЛЯХ“, № 6.
Київ, 1917 р.

87
зр...

Львівська бібліотека

АН УРСР

№ ~~48.835~~

5

Київ,
Друкарня „ДНІПРО“, Костельна 9.



I.

Трудно знайти в наш час справжнє релігійне прямування. Нема справжніх новаторів; замість них лише підупадаючі естети і містики. Нема творців; їх місце займають реставратори і реформатори. В думках про церкву нема сили, нема відважності, нема життя, мов би мова йде про звичайні буддені речі. Занадто опасливе, занадто боязке сучасне мислінне. Воно визначається великою нерухомістю. Багато звичок думки ще треба побороти, інакше буде приступним лише естетичне і містичне милування церквою.

До того ж, коли кажуть про церкву, то розуміють або церкву сучасного, або церкву минулого. На церкву ж майбутнього дивляться лише як на мрію, як на нежиттьову утопію, і не в силі підвищитись до пізнання того, що ся мрія і є найбільш життьова реальність.

Боязка воля сучасности вважає за краще лише роздумувати, а не діяти, пробувати в статиці, а не в

дінамиці, бо динаміка вже є сміливість і відважність. Тому й церква звичайно уявляється чимсь статичним, а коли й рухливим, то лише в силу зовнішнього впливу божественних сил. Сучасна воля вважає за краще не брати участі в сьому впливі, а тільки розмірковувати його.

Нерухомістю думки і слабкістю волі пояснюється і старість чекання Духа, що прийде відклясь з небесних кол. Сучасники не можуть піднятися до пізнання того, що релігія духа і трейтій завіт потенціально вже подані до церкви, що воля в нас самих—і ми мусимо самі зреалізувати їх.

Справжня церква—се не сучасна статична, але динамічна церква. Справжні люде церкви—се не роздумувачі, не естети, не реставратори. Найпочеснійші люде церкви—се люде могутньої волі, глибокого почуття, сміливої думки й діла—люде волі і відважності.

Тільки вони справжні творці церкви. Тільки вони переводять в житте всі „утопичні“ чекання церкви. І таких людей жде наш час. Такі люде необхідні нам, коли тільки ми не хочемо духовного занепаду.

II.

В християвській церкві, тоб то в церкві сучасного, тяжка і хмура душа. Вона закована в догми і сімволи тайнств, вона висохла в сих формах до згублення вся-

кої віри. Відносні форми церква піднесла до абсолюту, і зробились вони для неї річчю шанування, поклонення і охорони. Інакше сказати, перед нами релігійний фетішизм. — Сей невірний і шкідливий шлях абсолютизації умовної форми, поклонення догмі і символу, як історичній незламній данині, приводили до диких і мерзених рішинців, котрими наповнювався час кинутого царизму. Всі гидоти сього царизму церква, на підставі догми, освітлювала молитвою і хрестом. Релігійний фетішизм виключає волю релігійної думки. Він же глибоко отруїв здорове корінне справжньої народної релігійності. І тепер, з революцією, не можна покладати особливих надій на відродження церкви. Революція тільки торкнула церкву збоку, але зовсім не торкнулась її душі.

Потрібна *революція духа*, потрібно позбутись старих форм думання і роботи. Потрібно вразити церкву в її старе, закаменіле серце. Треба дати їй инше серце, инший мозок, инший дух.

Справжню церкву ми сами мусимо творити. В сій творчості мусить нам світити не менуле, — воно не може вже задоволнити нас. А справжнього сучасного нема. Його ми мусимо творити сами, маючи єдиною споконвічною мірою церкву абсолютну. Тільки в прямую до абсолютного ми приходимо до висновку

про необхідність зараз другої церкви, других релігійних форм.

Підвалиною нового релігійного шляху і діла являється та обставина, що дух людський в декотрих своїх точках вже в силі віднести на такі високости, з котрих видно ще невідомі зорі абсолютної церкви. І сяєва отсих зір, їх божественної краси вже не можуть вмістити «старі міхи». Вже доносяться до чуткого вуха голоси, котрих ще не чув світ, уже думка починає проходити за межі, куди в минулому не заглядав жоден мозок.

Зріст духу потребує нових форм, нових символів, нових одежин. І жодні реставрації і реформації старого не в силі задовольнити тих, в кому вже запалилась невгасима [туга за абсолютном. Перед вільним духом лежить лише один шлях—вільна творчість грядучої і вже наступаючої динамічної церкви.

III.

Отже, чому ж церква вічна, чому її існування неминуче для землі?

Яку мету ми не становилиб перед собою, хай буде се підвищена мета вселюдського добра, насадження на землі справедливости і істини, але ніколи ми не зможемо сією метою вичерпати свого духа. Зав-

жди найбільш ідеальна мета буде тісною для вільного духу, завжди буде в ньому остача, що кликати до вічної істини, прагнути до абсолютного. Абсолютний початок життя і з'являється вічним джерелом справжньої церкви на землі. І як не можна одкинути абсолютного початку життя, так не можна одкинути і церкви. І до того часу церква буде існувати, доки в людському пізнанні горітиме вічна істина, доки в ньому житиме поривання до незгасаючого образу. Життя людскости непереможно злучене з життям церкви.

Треба поділяти: 1) церкву небесну (абсолютну) і 2) церкву земну (відносну). Церква небесна—се абсолютний початок життя, закінчений мир, де вітає правда і вічне життя, де нема гріха і смерті. Церква земна—се конкретні форми, в котрі втілюється абсолютний початок життя, тоб то, церква небесна, се шлях духа, що має метою винищення гріха і смерті.

Історія свідчить, що втілення абсолютної церкви в конкретні форми відбуваються не раз на завжди, але багаторазово і різноманітно, з тою чи іншою піднесеністю наближення до ідеала. І кожний раз всяке нове втілення почерпує свій зміст із абсолютних джерел, йде шляхом нової вільної творчости.

В абсолютному знаходиться все можливе і грядуче для земної церкви, всі дальші її форми і зміст. Абсо-

людне наповнено будучими можливостями, його таємниче заселено формами будучої земної церкви. Завдання останньої — розгорнути ці можливості і багатства, зреалізувати їх, втілити в конкретні форми. А для цього необхіден *невпинний рух в житті духа, могутнє шукання нових форм.*

IV.

Релігійна форма, раз на завжди подана у своїх розмірах і змісті, тісна і уби́йча для життя духа. Щоб бути формою життя, а не смерті, вона мусить бути рухливою і текучою. Тоді в ній абсолютне не буде почувати тісноти. Така форма є *динамічна релігійна форма.*

Але кожна форма сама з себе—відносна. Нема форми безмежної в часі. І динамічна форма врешті може зноситись і померти, уступаючи місце другій. Проте на сій підставині не можна взагалі занедбати форму, бо шлях церкви земної є розвиток її в церкву абсолютну через форму. Шлях церкви є переведення в життя нових втілень, форм. Сей шлях не признає у формі тільки незмінності і вічності. Кожна ж абсолютизація форми є посяганням на волю шляху. Коли форма не хоче перешкоджати шляху, вона мусить одмовитись від своєї нерухливості, тоб то мусить бути

динамічною формою. При сій умовині одкидається абсолютизація відносного, а саме релігійний фетішізм.

Таким чином справжня земна церква характеризується абсолютною метою, вільним шляхом і динамічною формою. Вона є могутнім прямунням волі до мети реалізації істотностей. Се і є динамічна церква.

Для динамічної церкви догми та інші релігійні форми не можуть бути чимсь раз на завжди поданими. Для її основи не може бути обов'язковим і євангеліє, котре являється хиба одною з форм земної церкви. Багате євангелське дерево виросло на ґрунті абсолютного. Але хиба на сьому ґрунті може рости тільки одно се дерево? і хиба воно найкраще? Хиба буря часу не обірвала листки і квітки з євангелського дерева, не обломила його вітів? Хиба хробак часу не з'їв його серця, і хиба на ньому нема рослин—чужоїдів, в котрих павуки в'ють свої сітки і проголошують себе за наслідувачів Христових?

V.

Динамічна церква є церквою прийдешнього, котра повстає вже тепер на зміну християнської церкви. Але її основа глибша і ширша за основи християнства. І як фундатор останнього, утворюючи нові релігійні форми, казав, що він ані на іоту не порушує з того,

що лежить у глибинах церкви абсолютної, так само тепер треба ствержувати, що динамічна церква, своїм з'явленням одсовуючи християнську, ані на іоту не грішить проти абсолюта. Але вона почерпує із глибших джерел абсолютного, чим се було можливим за для евангелія.

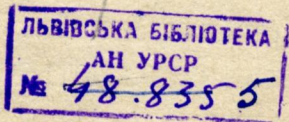
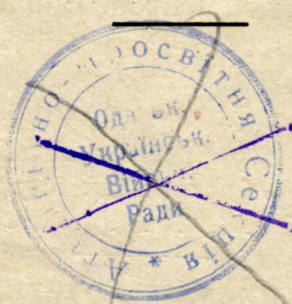
Динамічна церква не знає рабського страху і покори, в ній воля і відважність. У неї м'язні сильні й міцні, як у космічного мандрівця, у неї очі летючі й зіркі, як далекі сонця. Її серце сміливе, в ньому дихання вічності. Мозок її тонкий і кріпкий, в ньому замисли абсолютного початку.

Динамічна церква в основу свого життя покладає вільну особистість, велич і достоїнство котрої лежить в волі духа від зовнішніх умови форм життя та в відважності і волі до абсолютних істотностей. *Вільна особистість*—се підвалина будучої церкви. На сій підваліні її мури сили й все багатство її краси. От через що динамічна церква глибоко всенародня, всевітня.

Динамічна церква живе в самому осередку життя. вона мусить дати останній дух нового зросту і льоту, мусить освітити її негасимим світом вічності, мусить загартувати бутте в полемінному огні, мусить перетворити матерію, тоб то надати їй нову натуру. Динамічна церква може дати нове таїнство причастя: перетво-

рення хліба і вина є перетворенням матерії в божеське тіло і божеську кров, тоб то в абсолютну матерію, котра вільна від тління і смерти.

Динамічна церква має завданням мобілізувати всі сили за-для переведення в життя вищих істотностей. Ся мобілізація тим більше необхідна, що динамічна церква мусить почати нову творчу седмицю. Коли наш світ є наслідком лише одного творчого тижня, то необхідно почати другий. Необхідно творити нове небо, новий світ у власному значінні сих слів. Се і являється завданням динамічної церкви.



W

— ВИДАВНИЦТВО —

„Ш Л Я Х“

Видавництво „Шлях“ видало в 1917 р.
нові книжки:

1. **Хведір Коломийченко.** Економіка й Україна, 1917. ц. **15 к.**
2. **Хведір Коломийченко.** Революція й життябудівництво України, 1917. ц. **25 к.**
3. **О. Агієнко.** Вільний театр, 1917. . ц. **15 к.**
4. **Катюль Мандес.** Поезії в прсзі. З франц. переклав **Микола Вороний** . . . ц. **50 к.**
5. **Гнат Хоткевич.** Авірон. Біблійна повість (друкується).
6. **О. Агієнко.** Революція духа (думки з приводу реформи церкви) . . . ц. **25 к.**
7. **В. Пічета.** Прилученне України до Москви в московській історичній літературі ц. **30 к.**

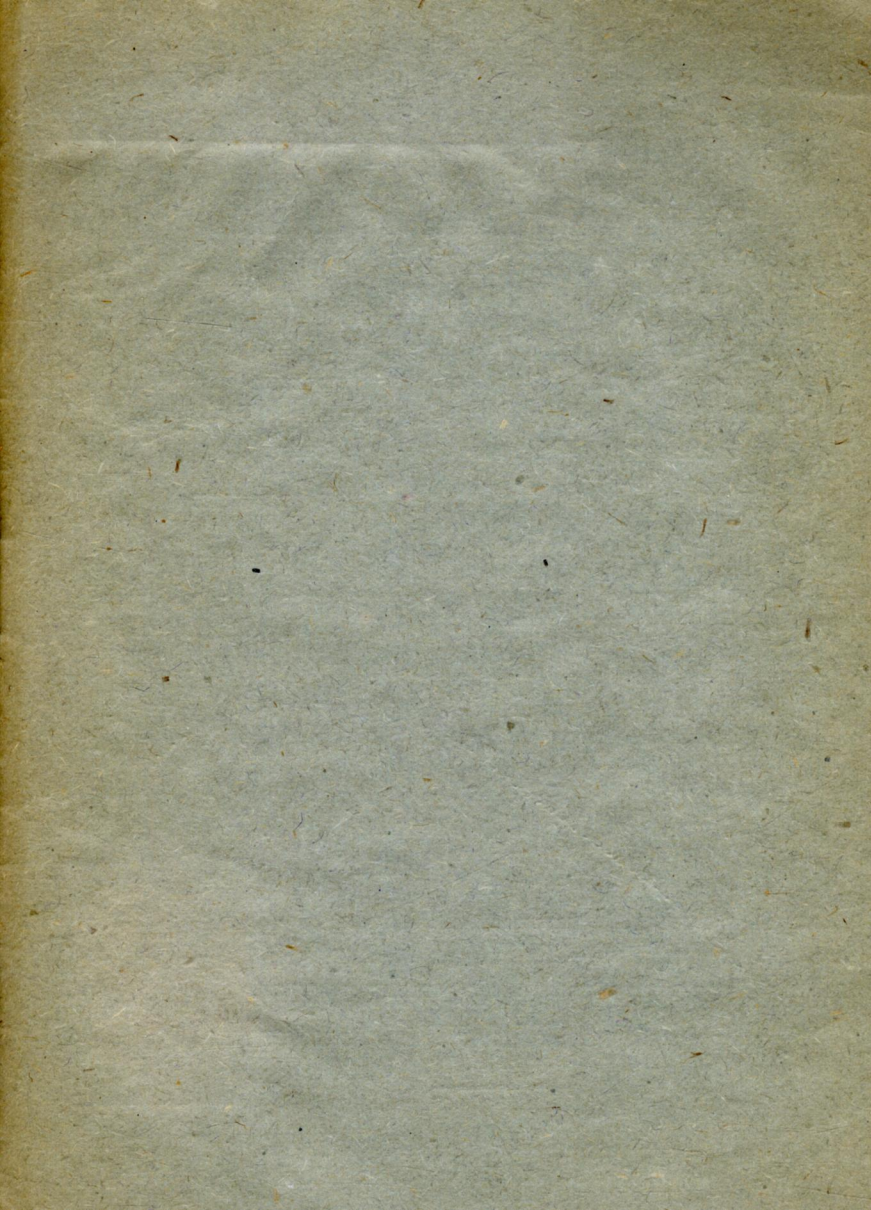
Далі книжки друкуються.

Книзарням, Просвітам, Земствам і т. п. зижка.

ЗАМОВЛЕННЯ ВИКОНУЮТЬСЯ НЕГАЙНО.

АДРЕСА ВИДАВНИЦТВА:

Київ, Мар.-Благовіщенська, 123, п. 20.





РА

5

0,33

(1986)

„Ш Д Я Х”

ОРГАН НЕЗАЛЕЖНОЇ ДУМКИ
місяшник літератури, мистецтва та громадського життя.

Програм: Красне письменство. Літературно-критичні статті. Громадсько-політичні статті. Характеристика. Мистецтво—малярство, музика, театр. Дописи з-за кордону. Вісти про українське життя. Бібліографія. Некрольоги. Оповідки.

==== **Співробітники:** =====

О. Агієнко, В. Алешко, Х. Алчевська, М. Біляшевський, М. Вороний, М. Жук, Г. Журба, П. Зайцев, Х. Коломийченко, С. Криlach, проф. А. Кримський, М. Левицький, І. Липа, Х. Майстренко, Я. Мамонтов, О. Олесь, Т. Осадчий, Б. Підгорецький, В. Пічета, В. Різниченко, М. Рильський, В. Самійленко, О. Святогор, О. Слісаренко, В. Тарноградський, М. Філянський, Г. Хоткевич, М. Чернявський, Г. Чупринка, М. Янчук та інші.

Передплата—в конторі редакції: Київ, Маріїнсько-Блаженська, п. 20. Вартість: річно—15 карб., 1/2 р.—9 карб., 1/4 р.—4 карб.
Передплату можна вносити на розклад.

Редактор-видавець *Хведір Коломийченко*

